

Список використаних джерел :

1. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 27.10.2024).
2. Європейська Комісія. Європейський освітній простір. *Брюссель: Європейська комісія*. 2020. URL: https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area_en (дата звернення: 27.10.2024).
3. Кошманова Т., Равчина Т. Підготовка вчителя в посттоталітарному суспільстві: інтерпретація професійної ідентичності українського вчителя. *Журнал педагогічної освіти*. 2008. Вип. 59. Вип. 2. С. 200–213.
4. Європейський Союз та Україна: Основні напрямки співробітництва в галузі освіти. *Представництво ЄС в Україні*. URL: <https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/ukrainian> (дата звернення: 27.10.2024).
5. Міністерство освіти і науки України. *Нова українська школа: Концепція та основні положення*. URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 27.10.2024).
6. Квіт С. Українська освіта: виклики реформування у постєвромайданівський період. *Журнал реформування освіти*. 2018. Вип. 1. Вип. 1. С. 5–15.

Позняков Андрій

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
(науковий керівник – Р. Винничук)
(м. Полтава)

ОЛЕКСАНДР ДОВЖЕНКО У СПОГАДАХ СУЧАСНИКІВ

Олександр Довженко – одна з найталановитіших і надзвичайно трагічних постатей ХХ ст. Видатний кінорежисер-новатор, «поет слова і кадру, віртуоз монтажу», самобутній письменник, мислитель і філософ краси, на Батьківщині він – вигнанець з вовчим білетом, «підкошена тінь довічного заслання і мученика за народ».

Українська культура напрочуд багата на таланти. Проте далеко не всі вони відбулися: одні змушені були відмовитися від себе, деградували, інші емігрували, ще інших репресували – факти загальновідомі.

Олександр Довженко – єдиний, що й за таких умов насправді став митцем світової величини, ім'я якого входить у всі енциклопедії, антології світового кіномистецтва – прожив у культурі нетипове життя. Так він змушений був відмовитися від своїх політичних переконань, його примушували створювати антиісторичні твори. Однак правда його творчості є вищою за все це.

Олександр Петрович Довженко народився 10 вересня 1894 р. в с. В'юнище (тепер м. Сосниці) Чернігівської області в селянській родині. Навчався в Сосницькій початковій школі, а потім – у початковому чотирикласному училищі. Йому здавалося, що може все: мріяв про архітектуру, живопис,

плавання морями, учителювання. Закінчивши училище на відмінно, в 1911 р. вступив до Глухівського учительського інституту.

Протягом 1914–1917 рр. Олександр викладав фізику, природознавство, географію, історію та гімнастику у Житомирському вищому початковому училищі, дуже багато читав, брав участь у виставах, малював, організував український етнографічний хор в одному з ближчих до Глухова сіл.

У 1917р. О. Довженко перейшов на вчительську роботу до Києва і вступив до Комерційного інституту, а коли в місті відкрилася Українська академія мистецтв, вступив до неї. У 1920 р. він брав активну участь у суспільно-політичному житті країни.

З осені 1921 р. О. Довженко працював на посаді секретаря губернського відділу народної освіти, завідував відділом мистецтв, організував профспілку працівників освіти, а також був комісаром у Першому державному драматичному театрі ім. Т. Г. Шевченка.

Незабаром він перейшов на дипломатичну роботу. З 1921 р. служив в українському посольстві у Варшаві. Наступного року – в Німеччині на посаді секретаря консульського відділу торгового представництва України у Німеччині. Тут він вступив до приватної художньої майстерні й одночасно відвідував лекції в Берлінській Академічній вищій школі образотворчого мистецтва.

Повернувшись до Харкова від осені 1923 до літа 1926 рр. працював художником-ілюстратором в редакції газети «Вісті ВУЦВК», був автором політичних карикатур, які підписував псевдонімом «Сашко».

О. Довженко належав до літературних організацій «Гарт» та «ВАПЛІТЕ». Тоді ж почав створювати плакати для української кіноорганізації ВУФКУ і дедалі більше захопився перспективами кінематографії.

Протягом 1926–1933 рр. він працював на Одеській кінофабриці та Київській студії художніх фільмів. Саме на Одеській кіностудії творчий доробок О. Довженка був багатогранний: «Вася - реформатор», «Ягідка кохання» (1926), «Сумка дипкур'єра» (1927), «Звенигора» (1928). В основу сюжету наступного фільму «Арсенал» (1929) він поклав події Січневого збройного повстання 1918 р.

У 1930р. О. Довженко зняв картину «Земля» – своєрідний гімн героїзму праці на землі, глибині й силі людських думок, почуттів, пристрастей. В стрічці, яка вивела українське мистецтво на широкі міжнародні обшири й принесла митцю світову славу, автор змалював запеклу класову боротьбу, новітні перетворення на селі. Але на батьківщині робота О. Довженка була нещадно розкритикована – «Землю» заборонили в Україні. Попри все, О. Довженко продовжував мріяти, писати, говорити з екрану про минуле та майбутнє України. Після прем'єри в Берліні про О. Довженка опублікували 48 статей, у Венеції

італійські кінематографісти назвали митця «Гомером кіно». В Радянському Союзі стрічку реабілітували лише в 1958 р., після того, як «Земля» ввійшла до числа 12 найкращих фільмів всесвітньої історії кіно.

Цього ж 1930 р. разом зі своєю дружиною і надалі режисером усіх його фільмів Ю. Солнцевою митець виїжджає в тривале закордонне відрядження. Він відвідав Берлін, Гамбург, Прагу, Париж, Лондон, демонструючи «Землю», «Звенигору», «Арсенал», виступав перед журналістами, кіномитцями й кінокритиками, виголосив кілька доповідей про нову кінематографію.

У 30-х роках Олександр Довженко постав як самобутній кінорежисер, фундатор поетичного кіно, визнаний світом митець. Чарлі Чаплін зазначав: «Слов'янство поки що дало світові в кінематографії одного великого митця, мислителя і поета – Олександра Довженка».

У 1932 р. О. Довженко зняв перший звуковий фільм «Іван». Конфлікти О. Довженка на Київській студії, особливо після постановки фільму «Іван», загострилися. Тому митець прийняв рішення виїхати до Москви і з 1933 р. працював на «Мосфільмі».

У 1935 р. О. Довженка нагороджують орденом Леніна, а восени того ж року на екранах з'явився «оптимістичний» «Аероград». У 1939р. вийшов на екрани «Щорс» (поставлений на Київській кіностудії). Фільм швидко став популярним, глядачеві подобались подані з гумором колоритні народні, національні характери головних героїв. У 1940 р. О. Довженко працював у Західній Україні над документальними фільмами про возз'єднання українських земель «Визволення» та «Радянська Буковина». Він мріяв про створення фільму «Тарас Бульба» за М. Гоголем, але на перепоні стала Велика Вітчизняна війна.

Олександр Петрович виїхав в евакуацію, проте рвався на фронт. Спочатку був спецкором газети «Красная звезда», писав оповідання, статті, листівки, потім став керівником фронтової кіногрупи.

Протягом 1941–1945 рр. фронтові враження О. Довженко виливалися не лише в статті, частину яких так і не було опубліковано, а й у низку патріотичних новел: «Ніч перед боєм», «Мати», «Стій, смерть, зупинись», «Хата», «Тризна», «На колючому дроті» та ін. На матеріалах фронтової кінохроніки митець створив документальні фільми «Битва за нашу Радянську Україну» (1943) і «Перемога на Правобережній Україні та вигнання німецьких загарбників за межі українських радянських земель».

З першого дня війни Олександр Петрович вів щоденник. За кожен його сторінку в ті часи автор міг не тільки потрапити до таборів ГУЛАГу, а й позбутися життя. Всі думки і помисли митця, висловлені в цьому документі епохи, глибокі й сповнені філософського осмислення сучасного і майбутнього України. Головне у щоденнику – це роздуми про історичну кривду, завдану українському народу.

Епосом війни називають кіноповість «Україна в огні» (1943). Цей твір був заборонений Й. Сталіним, а О. Довженку було заборонено повертатись в Україну. Саме період від 1943-го до 1951 рр. доля митця була драматичною: він був звідусіль виключений і вигнаний, відірваний від України.

Незважаючи на всі складнощі, творча діяльність митця була напруженою та інтенсивною. Сценарій про життя І. Мічуріна шість театрів попросили переробити для сцени – так з'явилася п'єса «Життя в цвіту» (1948).

За «ідеологічно правильний» біографічний фільм «Мічурін» (останній твір О. Довженка) митець у 1949 р. одержав Сталінську премію другого ступеня, яка означала офіційну його реабілітацію після «України в огні».

У цей період митець створив художньо-документальний фільм про Вірменію «Країна рідна» з власним дикторським текстом, почав роботу над романом «Золоті ворота», написав п'єси «Молода кров», «Міра життя», оповідання «У полі», «Слава», «Сіятель» (1946), сценарій «Прощай, Америко!» (1950) і «Відкриття Антарктиди» (1952), завершив п'єсу «Потомки запорожців» («На зламі тисячоліть» (1953)), кіноповість «Зачарована Десна» (1954–1955), розпочату ще 1942 р. Протягом 1949-1956 рр. викладав у ВДІКу (Всесоюзному Державному інституті кінематографії), працював у сценарній студії, допомагаючи кінодраматургам-початківцям.

Незважаючи на загострення хвороби серця, восени 1951 р. О. Довженко поїхав у Каховку, на будівництво греблі. Побачене там митець планував відтворити у кінокартині «Поема про море». У 1956 р. у березневому номері журналу «Дніпро» була опублікована «Зачарована Десна», з цього приводу О. Довженко дуже радів. У цей час була завершена й «Поема про море». У листопаді розпочались зйомки однойменного кінофільму. Але здійснити задумане Олександр Петрович не встиг – він помер 25 листопада 1956 р.

Похований Олександр Петрович на Новодівичому цвинтарі у Москві. Траурна церемонія відбулася у Будинку літераторів. Делегація з України привезла сніп жита, землю та яблука. Грудочку рідної землі вкинули до могили зі словами «Земля, по якій твої ноги ходили, нині теплом тебе приймає».

У 1957 р. з'явилася друком збірка повістей митця «Зачарована Десна», від якої фактично почався «відлік» письменницької слави. На всесвітній виставці в Брюсселі в 1958р. 117 відомих кінознавців і кінокритиків із 20 країн, добираючи 12 найкращих фільмів усіх часів і народів, назвали і «Землю» О. Довженка.

Фільми «Поема про море» (1958), «Повість полум'яних літ» (1960) і «Зачарована Десна» (1964) поставила вже його дружина Ю. Солнцева. Крім того, вона зняла стрічки «Незабутнє» (1968) та «Золоті ворота» (1969) на основі літературних творів О. Довженка.

Ім'я О. Довженка присвоєно Київській студії художніх фільмів (1957); іменем митця названо одну з вулиць м. Києва (1959); у Сосниці, в батьківській

хаті митця, створено Літературно-меморіальний музей О. Довженка (1960); у Києві на будинку, де мешкав О. Довженко в 1935–1941 рр., встановлено меморіальну дошку з барельєфним портретом митця (скульптор М. Вронський) (1960); при Київській кіностудії відкрито музей і пам'ятник О. Довженку (1964); затверджено Золоту медаль ім. О. Довженка «За найкращий патріотичний фільм» (1972); Інститут теоретичної астрономії Російської Академії Наук присвоїв планеті під № 4520 ім'я О. Довженка (1977); встановлено Державну премію України ім. О. Довженка в галузі кінематографії (1994).

1994 року створено Національний центр О. Довженка, роботу якого зосереджено на збиранні та збереженні фільмів (національного кіно) та поширенні кінострічок (насамперед українських), їх популяризації серед населення. Саме цей центр у 2006 р. завершив роботу над переведенням фільмів О. Довженка у формат DVD.

У 2004 р. Національний банк України ввів в обіг ювілейну монету у 2 гривні, присвячену 110-річчю від дня народження О. Довженка. У Києві, на території Національної кіностудії художніх фільмів ім. О. Довженка, росте яблуневий сад. Посаджений майстром понад піввіку тому. Посіяні ним творчі зерна проросли в новому українському кінематографі, в нових обрисах України та факті української державності.

Список використаних джерел :

1. Грищенко О. З берегів зачарованої Десни: Спогади сучасника. Київ: Молодь, 1964. 209 с.
2. Довженко і світ: творчість О. П. Довженка в контексті світ. культури: Статті. Есе. Рецензії. Спогади. Доповіді. Відгуки. Листи. Телеграми / упоряд. С. П. Плачинда; передм. О. Гончара. Київ. 1984. 221 с.
3. Максименко М. Г. Олександр Довженко: трагічне життя і титанічна праця: до 120-річчя від дня народження О. Довженка. Полтава, 2014. 16 с.

Пушко Анна

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
(науковий керівник – В. Дмитренко)
(м. Полтава)*

ОСНОВНІ МЕТОДИ ОБРОБІТКУ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ В УКРАЇНІ У XVIII–XIX СТОЛІТТІ

Важливим елементом системи харчування є обробка продуктів для довшого зберігання, тобто створення харчових запасів для приготування страв. У XVIII–XIX столітті основним засобом переробки зерна в Україні був